

IGANDEETAN IRTETZEN DA

BIZKAIKO ETA GUIPUZKOAKO EUSKERAZ EGUINA

DOMEKETAN URTETEN DAU

1902-ko Agorra-ren
28^aEuskalerrian, iru peseta urtean.—Erdalerrian, sei peseta urtean.
Guei Bakocha, Chakur chiki bat.1902-ko Iraila-ren
28^a

IBAIZABAL-en Echea: Bilbon—Dendari Kanean (Calle de la Tenderia) 19—Jaun José Astuy-renean.
Eskutitz edo karta guztiak zuzendu beitez artezkariaren echera: Tivoli, letra B, 2.º derecha.

EUSKEREA

Zarrenetariko izkuntza bat dala ezagun dau. Jakitun guztiak diñoe ori, nai euskalerrikoak izan nai erbestekoak izan.

Oroikarri edo *monumento* zaarra da guztiz; baiña eztago ondiño ondaituta askok ikusi gura leukean leguez, beste anchiñako oroikarriak egon oi direan antzera, bedarrez beterik, alde guztietatik zulaturik, ormak lurre-raturik, auts eta arritzar pillo bat bakarrik dirudienak.

Oneek lurrez eta arriz guizonak eguñikoak, lau edo bost eunki edo *siglo*-en astuntatasuna ezin eroan dabez. Gure Euskerea zutunik dago errailetan daukan berezko indar ta biziagaitik.

Arrizko oroikarriak, ezetarako gauza izan ezarren edo guichitarako beintzat, badaukee nok beguiratu; alde batetik Gobiernuak, bestetik anchiñako gauza zaar zaleak. Ormachu bat lokatuten bada, ta jausteko zorian jarri badaite, laster iguituko dira aguintedunak (1) eta anchiñazaleak (2) orma ori ipinteko gorde-bidean.

Gure Euskereak orretariko beguiratzaillarik eztauko; arerioak bai alde guztietatik, lanean dabilztanak lurra jo eraguin naian. Bere bizitasunagaitik ezpalitz oraingo anchiñatik egoan ilda.

Toliadore edo beirnariaren chotak, galtzak, ezpatak eta ildako zezenen buruak ondo apaindurik or dagoz gordeta Santu batzuen ondore edo erlikiak leguez. Era berean dagoz anchiñako ormatzarrak, eta letra bat edo beste ganean dabeen arriak.

¿Zer dira gauza guzti orrek Euskeraren ondoan? ¿Zer *merito* edo onkai dauke alan gorderik eukiteko?

Anchiñatasuna bakarrik, joan zirean aldieta oroimen bat. Euskerak anchiñatasun andiagoe dauko, ta anchiñako oroimen bizi miragarri bat da. Areek oroikarri edo *monumento* illak dira, au bizirik dagoana.

¿Zelan da ba oroikarri illak ainbeste arduraz gordetea ta oroikarri biziduna, oso osorik dagoana, ill nai izatea?

Or dagoz erdaldun aguintariak beti zirika zelan da nundik ilgarrria

sartuko erdaldunkeriakaz Euskereari; maisu erdaldunakaz, ta beste bere serbitzari edo *empleadu* guztiakaz, ta erara datorkion edozein bidez.

Baiña *plotsagarria* eztago bakarrik Gobernua, badagoz lagunduten deutesen euskaldunak. Onkaitik sartu jakuz Euskalerrian erdaldun oitura gaiztoak, gureak itoteko. Orrek dira euskera ez jakiteak minduten eztabezanak edo jakin ezker, euskeraz berba eguiten lotsa direanak. ¿Nok esango dau oneek euskaldunak direala?

Badira be, ezтира onak, benetakoak, zintzoak; bada, berbakaz ezipada, euren izakera ta eguiteakaz ukatuten dabe daukeen jatorria, zanetan daren odola... ¿Ezta deunguea bere aita ukatuten daben semea? ¿Zer icharon leike Erriak guizon orrekandik? Galmena edo ondarena.

Isten badeutsagu orrei euren lan gaiztoan, esan daigun Euskalerria galduta dagoala. Neke barik ekin bear dogu Euskeraren alde al dogun bestean eta bide guztietatik.

Euki daigun gomutan zelan igaro dan guizaldi guztien artetik aurrera ta zelan oraiñarte gordeta ekarri daben gure asaben da anchiñako aldien izakerea. Zelan esan guñaiken dakarrela *paradisuko* loreen edertasunen zentzukizun biguna, ango basoen guiro ederra; gure entzumenak aitzen dabezala ango bizidunen berbea, ango errekachuen otseziak, ango chori politen erezi gozoak; gure usaimenak ango baratzen likurta ederrak; eta dirudiala gure eskuak ango anditasunaren da goientasunaren kerizea ikututen dabeela, ta onekaz alkartuta gure arimeak sentiduten dabela Eguillearen aotzen durundia.

Euskerea Babelgo nastaldian sortu bazan be (oraiñ alan diñoe gueienak) esan leike bere errailetan artu ebal, gorde-toki baten leguez, *paradisuko* esan dodazan oroimenak, eroateko munduko guizaldi azkeneraino *paradisuko* izakeraren irudi bat eta bertako oroimen zoragarria.

Lora artean egon eta usaiña bere jantzian eraatsita alde guztietara daroan leguez, alan Euskerak ango gozogarritzko usaiña daroa. Illunabarran mendi barrenak eta aranak illunaz estalduta egoten dira, mendi tontor ganeak barriz arguirik ondiño eguzkiaren azkenengo erraiño go-

rriakaz; Euskerea *paradisuko* azkenengo arguiak gorrituta dago, beste izkuntzak mendi barrenak leguez illunetan.

Beste bere lagunak semeak euki ebezanean ill zirean, illunetan dagoz illen illuntasunaz. Euskerea bakarrik guelditu da seme barik, u... garbia ta augaitik uste dot... uruan daukala Jainkoak ipiñiri... oroe eder bat, *paradisuko* arguitasuna.

ANGOA.

CHORI BATEN EZKERRAK

—¿Zer dek chori choro berrichu negartia?
¿Zer falta zaik? ¿eztek ederra kaiolia?
¿Eztaukak or naikua jana ta erana?
¿Eztaukak or kabia ederki eguina?
Kabi bat eguiteko ibilli bear dek
Gogotik zenbat zakar bildu bear ote dek!
Kabia eguitea dala naiko lana
Bilatu bearra dek umentzako jana,
Umeak asitzen orrela nekatuta
Berdin sugueak eamaten dizkik artuta,
Eta ala ere erorri eraman ezikan...
Izatekua dek ordunanche pozikan;
Sugueak bakarrik ezituk ire etsaiak
Baizikan baitare mutill biotz gogorrak
Kaiola onetan ago berriz chit ondo
Eziek emen palta ezerchore jateko
Eta aii guchi palta dek ik or zer edana
Ta alare naiuke egon kaiolaz kanpora;
Kaiola orretan ago beti negarrez,
Ez negarrez, baizik bear uke egon pozez
¿Zer dek bada eguiteko orrenbeste negar?
—¿Jakín nai dezu zuk oraiñ zer dedan bear?
Entzun zazu; bereala jakingo dezu
¿Emen ondo nagoala esaten dezu?
¿Zertako eman zizkidan Jaunak eguak?
¿Kaiola onetan egoteko sortuak?
Gañera palta det emen gauzik onena
Libertadea jaunak eman ziradena.
Au esan ta negarrez asi zan bereala
Ta pentsaturik nik ondo esan zuala
Iriki nion kaiola artako atia
Esanik berari: ¡Orra libertadia!
Berak erantzun ziraden pozez beterik:
—Enaiz juango urrutiraiño emendik
Kantatuko det eche onen inguruan
Libertade eder onen eskertasunean.
¿Guertatu otezan ala dezu jakín nai
Irakurlea? Aditu zazu ondo.—Bai.

I. Z.

EUSKALDUN ERDALZALEA

TRIPERREA

Inbidia balitz ezkabia.
Askok bearko luke buruan zapia.

I

—Mari.
—¿Zer nai du, Echekoandrea?

—¿Ikusi aldezu Jossepaliñen erretratua?

—¿Nor degu Josse Paliñ?

—Eztet esaten Jose Paliñ, baizik Josepa Liña.

—¿Karmenek eskuetan zeukana al da?

—Bai, urasse bera.

—Bere aizparena dala esan dit.

—¿Eta zer iritzi diozu?

—Emakume moduzkoa diruri.

—Bai erretratuan.

—¿Eta gañerakoan ez?

—¡A gaissoa! Sei illabetean ibilli zan emen, zu oraiñ bezela, josten ikasten; puntada bat eguiten ikasi etzuan; ¿eta Madrillera juan ta irugarren illabetean modisteria ipiñi duala bere kontura? ¡Ke atrebizion y arrogantzia!

—Mediku batekiñ ezkontzen dala esan dit Karmenek.

—¿Nor?

—Josepa Liña.

—Bai Jainkoak nai badu. ¡Ene ke risa y algaramiento; ja, jai!

—Ala esan du ba Karmenek.

—Enuke nai beste gauzarik, baizik Josepa Liña Medikuarekiñ ezkondu arteko osasuna.

—Eskazaiozu Jaungoikoari ta emango dizu.

—¿Eta uste dezu benetan ezkonduko dala?

—Nik eztakit ba, baiña igandian omen da lenengo Eliz-deia ta...

—Kontzientziako karga andia izango litzake, Josepa Liña nor dan jakin, eta bere senargaiari ez esatea; *ya lo kreo*.

—Beraz bedorrek esan bearko dio.

—Nik edo beste batek.

—Agudo ibilli bearko du ba.

—Eztago ibilli bearrik; karta juan zan, eta onuzkero badaki Medikuak Josepa Liña nor dan.

—Beraz kendu du kontzientziako karga.

—Ori neronek dakit.

—Nik ere jakin nai nuke ordia, zergatik eze, gure amak esan oi zuan, inoren paltak esatea, kontzientzia kargatzia zala, eta bedorrek berriz bestera dio.

—¿Eta nik inoren paltarik esan al det?

—¿Ez alda inor Josepa Liña?

—¿Eta zuk badakizu zer esan diodan?

—Ez, baiña nola len esan didan

(1) Aguintedunak = autoridadeak.

(2) Anchiñazaleak = Arqueólogo-ak.

«*jke alrebizion y arrogantzia!*» eta puntada bat eguiten etzuala ikasi sei illabetea...

—Nik medikuari mediku bezela itz eguin diot: *Mérico; tomuste pultso kon mucho kontu; no agauste derrepentemete, porque no te bales despues de sir jene ene! y arraskar kabesa, katiando kon karena ke no se puede arromper. Lengua leuncho? No te pies konpianza.*

—Zer esan nai du orrek?

—Zuk eztakizu, eta jakin nai badezu, ikasi nik bezela. Medikuari orrelasse itz eguin bear zaio.

—Ikasiko det ba, zortzi egun barru, izkira edo letra bakarcho batere utzi gabe, inoiz Medikuarien itz eguin bear dedanerako, bedorrek esan bezel-bezela.

II

—Tan... tan... tan; tarrapatatan... tan-tan... tan...

—Nor da atian?

—Korreo kartarekin.

—Karta?

—Karta bai, karta: Señora Doña Manuela Lorbide.

—Norena ote degu? ¡O! Madrillkoa. Mendez Medikuaena.

—Echekoandrea: errespuesta izango da.

—Issilik zaude, Mari, irakurri artian.

—Zer dio? Ezkondu da?

—Ez ezkondu, ta ez ezkonduko: ara beste gauz askoren artian zer esaten duan. Erderaz esaten du, baña nik zuri euskeraz esango dizut.

—Ia ba lenbait-len.

—Milla ta milla ezker zure kartatik, bada ematera nioan pauso bat guero damu izango nuana; baña zure kartari esker, eztet eman.

—Zer esan nai du orrek?

—Eztala ezkondu, ta ez ezkonduko: Josepa Liñarekin.

—Karmenek, ezkondu dala, dio ba.

—Ba... probechu on deguola. Obra on bat eguin degu, eta gaur kapé artu beur degu apalondan.

Irakurri zuan guchienaz zazpi aldiz karta ura; baña etzukean nai inork ikustia. Bota zuan sutara, baña erdierrian atera zuan atzera, bada kartaren irugarren orrialdian izkira edo letraren batzuek agueri ziran. Irakurri zuan arretaz eta ara zer esaten zuan: Paulo Mendes eta Josepa Liña Echeverria, ezkonberriak, eskeintzen dizute beren echea Miraflores-ko kalean ogueitamargarren zenbate edo lumeroan, bigarren bizi-tzan.

Juan zitzaion apaltzeko eta kapé artzeko gogoa Manuelari: artu zuan manzanilla apurcho bat eta deitu zion Sendaguiñ edo Medikuari. Asi zitzaion au pultsu artzen, eta Mariak esan zion:

—*Mérico: mucho kontu.*

—*En qué?*

—*No aguste derrepentemete.*

—*Porqué?*

—*Por ke no bales desir despues jene, ene! y arraskar kabesa.*

—¿Pues?

—*Katiando kon karena ke no se puede arromper...*

—¿Pero habla V. griego?

—*Lengua leuncho? No te pies konpianza.*

—Emakumea! Esan ezazu euskeraz esan nai dezuna.

—¡Al! ¿Bedori euskalduna alda?

—Bai emakumea, bai.

—Zer gaitz ote duan nere echekoandreak jakin nai nuke.

—Ara ba: gaitz au da Triperrea.

—A gaissoa! berak izan bear du orren erru edo kulpia.

—Zergatik ba?

—Ara Jauna, zergatik; orrek eskatu dio Jaungoikoari Josepa Liña Medikuarien ezkondu arteko osasuna, eta ezin esango du eman ezionik.

—Orrechen triperrea izango du ba.

—Jaungoikoak emana?

—Ez Josepa Liñaren ezkontzak zergatik dize:

In-Bai balitz ezkabia.

Askok bearbo luke buruan zapia.

Baia nola bera dan.

Kain-en barrea (1)

Argatik eguiten du

Guero triperrea.

P. M.

1902-ko Agorraren 20^a

Il nai dute bañan ez dute ilko
gure Euskal-erri maitea!

Nere biotza dago tristeia

Negarrez dauzkat begiak

Ikusirikan nola izkuntza

Ta gure oitura garbiak

Estaldurikan bereganatu

Naizkigun erdal-erriak.

Bañan ez dira ilko ez emen

Euskal errian aziak

Seaskatikan Aita gurea

Daukatena ikasiak

Etorri arren infernutikan

An diran etzai guziak,

Ta... Jaungoikoak deseguiñarte

Euskal erriko mendiak.

J. GALDÓS.

Donostián Agorraren 15-an.

EDARI-GUINENTZAT

Ardao gorriaz erabiliko upa edo barrikan ardao zuria sartu gura izan ezker, ondo izango da garbitutea; bada, orregaitik bakarrik galdu ezarren, zerbait beti aldatuko jako ardao zuriari euki bear daben gustua ta kolorea. Ona zelan garbitu:

Zeinbat bider eun kuartillo daukazan untziak, ainbat bider amar kuartillo ur ipiñiko dira irakiten; irakiten dagoala ur ori ezarriko jakoz amar kuartillo bakoherako, libra ta erdi inguru *carbonato de sosa*. Esate baterako; eguin daigun irureun kuar-

tillo-ko untzi bat daukagula, bada oguetamar kuartillo ur ipiñi, ta lau libra ta erdi *carbonato* ezarri oneri.

Bero berorik bota au barrika edo upa barrura; erabilli untzia ara ta ona, alboak eta azpi biak ondo busti dakiozan; ichi guero ordu bete inguruan ura barruan dabela, noiztik noizera iguitaldi bat emoten iakala (iguitu ta *mobidu* (!) bat dira, euskaldunak). Issuri orduan ur ori, ta ur utsaz garbitu barrikea, urak garbi garbi urten dakion arte.

Untzi utsitua ichi ezker zabalik leku ezean (huneduan (!)), barru-aldea urdiinduten jako. Urdin au kendu barik ezin leike sartu an ardaorik, bestelan gusto charra artuko leuke-ta. Ona zelan urdiña kendu.

Eun kuartillo bakoherako, ipiñi bost kuartillo ur irakinetan iruroguei gramo (ontza bi baino gueichoago) *bisulfato de cal*. Ur au barruan ondo erabilli ta guero, ichi untzia alanche oguetalau orduan. Urdin andia izan bada, esan danen ganera emon lekio beste bustialdi bat bost kuartillo uretan liberdiren bat gatz ipiñita. Guero ur utsaz ondo ondo garbitu.

Beste upa batzuk garraztuak egoten dira, alangosse ardaoa euki dabeelako. Aurretik ondo garbitu barik ez ezarri ardaorik eurai. Untzi charrak bere antzeko ardaoa ateraten dau.

Bota lenengo amar kuartillo ur libra bat igueltzuaz; kendu edo atera guero garbi-garri au, ipiñi sei kuartillo ur irakinetan liberd *carbonato de sosa*, ta onessegaz busti ondo upearen barru guztia, batera ta bestera gogoz erabilliaz.

Esan direan amar kuartilloak eta libra bat igueltzu, ta sei kuartilloak eta liberd *carbonato*, aitu bear dira eun kuartillo bakoherako. Alan, barrikeak lareun kuartillo artuko baleuz, berroquei kuartillo ur da lau libra igueltzu lenengo, ta guero oguetalau kuartillo ta libra bi *carbonato* ipiñi bear izango litzatekez.

Luzaro utsik egonaz guertatzen da, zaar-usaina edo zokondo-usaina edo (eztakigu zelan adierazo) berarizko usain bat artutea untziak. Onak ez tira utsik eukiteko eguinak, gu beti eurak utsitu nairik ibilli-arren. Edalea ez-edanak leguez, utsik egoteak gaisotuten dauz upak.

Orrelangoari bota barrura ogueien bat kuartillo ur irakiña; erabilli azkar, utsitu, ta guero ur otsez ondo garbitu.

Au ezpaltz naikoa daukan usain charra kenduteko, ona emen beste bide bat.

Kendu barrikeari azpi edo buru bata, ta buru orregaz beera ipiñi iru arri-mokillen ganean. Arri onen artean edo barrika-pean (bardin da), isiotu ezpalakaz su bat, eta ondo berotuta dagoala igarri artean, euki

anche. Guero, ezarri barrikeari kendu jakon burua edo azpia.

Ikusten bada eztala ondu barrikea eguin danagaitik, berroguetamar gramo (ontza bat eta iru lauren inguru) *cloruro de cal* ur apur bat gaz emon da guero, kuartillo bi uretan iruroguei gramo *ácido sulfúrico* ipiñi (eun kuartillotzako), iguitu errime untzia ta ichi ura barruan dabela bost edo sei orduan; guero ur utsaz garbitu.

Biaramonean ikusi ezker usain berberaz dagoala untzia, ezeiozu ezer eguin, edaririk eukiteko ezta gauza ta.

Untzi barriak bere, ardaori eguin eleioen gustua euki leie, edozein eringotako (eringo ta *clase*, gauza bat) zurakaz eguinak izaten direalako. Amar kuartillo uretan libra bat gatz ipiñi, ainbat bider zeinbat bider eun kuartillo-ko daukazan untziak, irakin eragun ta bereala bota barrura, ta onessegaz eman garbi-aldi bat.

EDARIZALE BATEK.

TOLOSAKO ORFEOIA

OÑATIN

Gure azkanengo gucian irakurri badituzte ASTEKO BERRIAK, jakitun izango dira gure irakurriak nola Tolosako orfeoia idukiko dituen Oñatin bi ereztaldi, 27 eta 28 garren egunetan. Erezaldi oien azalketa edo *programak* etorri zaizkigu, Tolosatik eta Oñatik norbaitzuk bialiak; gogotik milla esker... bialtzallak diranai.

Azalketa oietan daude jarrita, euskaraz kantatu edo ereziko dituzten bertsoak. Guk ere, poz aundiarekin, jartzen dituguz ondorean.

27 garren egunean, lenengo zatian *Oñati-ri*, B. Mokoroaren bertsoa ta Bueneche-aren musika; bigarren zatian *Egun sentia, Illunabarra*, ta *Sorguin dantza*, Emeterio Arresen bertsoa te orfeoiko artezkari E. Mokoroaren musika.

OÑATI-RI

Utstasun bat nabaitzen
zana aspalditik,
betetzeko asmoan
gatoz Tolosatik;
anaitasun onean
danok bat eguinak,
Oñatin entzun dedin
orfeoia gaurtik.

Euskeraz kantatzera
gaituzte ekarri,
zail da erdal kutsu
sortzen Oñati-ri!
babes ederrak dauzka
Aloña ta Aitzgorri,
Arantzazuko Ama
gañera guidari.

B. MOKOROA

EGUN SENTIA

Egun sentia dator
goizero bezela
doi... doi... banaturikan
milla sentiera.
Oso alaitzen gaitu
Ezkillen doñuak,
alaitzen goizero
argui-erratuak.

Poztutzen du biotza
chorien kantuak
t' aire jostalarien
igurtzi gossuak
Zer alaiak diren
poz egun sentikuak!

EMETERIO ARRESE

ILLUNABARRA

Isill isillik arkitutzenda
isill isillik munduba,
ez da mendian ezer entzuten
ez bada ontzen orruba;
isillik dago tantai gañian
lengo chori berritsuba,
lumacho bigun arro tartian
gorderik bere buruba.

Guero goi zabal miragarria
urrez apaintzen darian,
otoitz eguinda beti bezela
oieratzen guernian;
aingueruhoak biltzen gaituzte
maindire lambo churian,
errugabeko lo lo gozoa
eguin dezagun pakian.

EMETERIO ARRESE

SORGUIN DANTZA

Akelar mendiko
talde bildurgarriak
dantzan garabiltza ija ja!
zorguin astiak
guerade guztiak
ikaragarriak
poztutzen gaitu, ija ja ja!
inkeriak.

Erniora

ratos

Lagun arte onean
bildu guernan denak,
jende aundi ta chia
ezautzen guernan.

Gure kantu alaiak
urruti du oiarzen,
aldezte mutillak
oiua aditzen?.

Mendiak ematen dun
oiu alai ori,
biotzetikan zaigu
irten guztioiri.

¡Bizi bedi euskera
eta euskaldunak,
Onati jolastera
etorri diranak!

EMETERIO ARRESE.

GURE IZKUNTZA

Euskal izkuntza maitea
daukagu zauriz betea,
seme dollorak (1) nai dutelako
Ama lurpian sartzea.

¡Ama laztana, Ama biguña
Ama errugabekoa!
Zere bularra edandakoak
kendu nairikan lepoa...!
Entzun utsak erdibi lezake
biotz arrizkoa.

¡Nola ez irten errailetatik
naigabeko deadarra,
Ama gassoai ikusirikan
begui barrendik negarra?

Alaz guztiaz eguiten zaio
Amari burla ta farra...
¡Ah euskaldunak, zer nolakoa
daukagun barrengo arra!

Euskeraz jaio, euskeraz azi
euskeran nai degu ezi
euskal izkuntza seme-alabai
gogoz zaiogun erakutsi.

Mendi ta zelai
erreka ta ibai,
entzun dezaten
eguin irrintzi:

¡Euskera gabe nai ez degula
jez ezi!
seaska gurean bizi!

B. MOKOROA.

GURE ESKUTITZAK

IBAIZABAL-en artezkari jaunari
Zarautzen Agorraren 22.^a

Nere jaun eta laguna: Atzo goizeko
zazpietako trenean joan zaigu emen-
dik Aita Lázaro praillea, iru urtez
emengo bizitokian izan da jagola;
erriko jendeak izan du guztiz maita-
tua, zergatik praille danak bezela dan
guizon ona; eguia da Aita praille
onek onuntz etorri zanean zituela
urte asko erdalerrian, baiña zer bait
atzerapen izandu bazuen ere izkun-
tza euskera garbian, etzan aztu zen-
bait eguiten guernan bezela. Orregatik
nai diot IBAIZABAL-en bitartez bere
irakurleai esan zer guertatu zan egun

(1) DOLLORRA=VII -bajo -despreciable.

batean. Eliz pestaren iragarrian ze-
goan jarria erderaz izango zala ser-
moia, eta igo zan pulpitoria prailien
jagole gure Aita Lázaro; bere sermoia
esanda egoan bezela erderaz asi zuan,
baiña nola ikusten zuan asko gueun-
dela izkuntza ori ezkenkienak, utzirik
erdera, eguin zigun itzaldi bat gure
euskera loirik gabea. Eneuen eguin
mirari, jakitean Arantzazu bertako
semea zala. Orain, bere buruzarien
aguinduk betetzera joan zaigu Errio-
jara, Najera izentatzen dan errira;
Jangoikoak urte askotan gorde deza-
la, eta berriz euskalerrian alkar ikus-
tea ezpada ere, guerta gaitzen egun
batean zeruan ikustea. Agur Aita Lá-
zaro Zarausko jendearen aldetik.

Nere lengo eskutitzan esan nuen
nola andrak guizonaren galzak jan-
tzirik ibilli ziran; eztiot lan charra
eman nere buruari. Bat etorri zait
esanez: eztezu orregatik jarri nola
arakin bat egun artan bertan, au da,
Santillanako markesaren alabaren
bataioan guiltza galdurik dirua arra-
patzen ibilli dan. Eldu zait arakiña,
eta onek esaten dit:—Adiskidea, ondo
eguingo zenduke IBAIZABAL-en jartzia
nola gauden ganadu illtzeko echean
udik gabe edo oso guchirekin.

Jakin bear dute bata eta besteak,
gaizki jartzen badegu gaudela prest
ondo jartzeko, ala berean inork be-
rririk ematen badu, nere eskutitzan
jartzeko.

Gure anzoerri Guetaian, bolada
aundia dute demak edo ganadu pro-
bak; atso izan omen dira bi, lauren
ordekuak; neri poz aundia ematen
dit gure oitura zarrak gogoratiaz,
zaiñan ondorengo chota, zaldun,
erregue oriek? Kontu, gure nekazari
leialak kontu; sare asko jartzen da
gaurko egunean pesta mota oietan,
ez kaletarraren aldetik bakarrik; ziur
nago eta beldurrik gabe esango det,
eztaudela gure baserritarren artean
inon baiñon obeak, asko ezpadira ere.

IBAIZABAL, poztu zaitez, lenago er-
deraz sarritan mintzatzen ziranak asi
dira euskaraz eguiten, eguia da azi
chikitik arbola aundiak eguiten dira-
la. ¿Guertakuko oteda zurekin? Bai;
ala uste det, gueren asmoetan sendo
eguiten badegu, maitatuaz gure ama
maite garbi euskara.

Gueiogo gabe, agur urrengo aste
arte; naiz beti zure lagun

J. E.

IZTEGUI BARRIRAKO BERBAK

(Azkue jaunari)

¡Itz euskaldunak billa
eztabill berori?
Betor ona... emen dagoz...
¿Ezta gura etorri?...
Or doiaz bada... artu beiz...
bere izteguirako
berba euskaldun garbiak,
ederrak... eta asko:
Apenas, enseguida,
tranvia, cafea.

bastante, cuchilloa,
almorzu, tea,
siquieran, por ejemplo,
bienque, sal... sosea,
ida... y... vuelta, venturaz,
vamos, billetea,
ya... lo... creo, entradea,
sobrea, cartea,
errentak, aguazilla,
jefea, parte, a,
corsea, chalecoa,
blusa, chaqueta,
sillea, comedora,
aunque, corbetea,
Febreron, Diciembreren,
Octubren, prisea.
Enero, Junioan,
negueu, banquetea,
cuartua, cocinean,
Setiembreren, cartea,
dañu, perjuicioak,
cobren, paguetea,
Noviembreren, espacios,
fallen, suertea,
hueverak, salerua,
de... rigor, sastre, a,
acaso, totalean,
medio... mal, nordea,
saluden, salidea,
lutua, matea,
sangria, vinagrea,
postea, lustrea...

Naikotzat ezpadauka
berba orren juntea,
or ioako beñgoan
Paulon preguntea:
Azkue, ¿nai dauz orren
antzeko itz gueiogo?
Euskera-kalte itz orrek
emon nairik dago.

PAULO ZAMARRIPA TA URAGA.

Asuen 1902-ko Irailan 9-an.

ASTEKO BARRIAK

Eguia dan eztakigu; baiña diñoe,
Bizkaiko diputau ta senadoriak go-
biernuari eskatu deutseela eraille
edo asesino bati parkatu daiola. Erai-
lle ori da igazko autaldi edo eleziño-
etan, Maiatzako 19.^a, socialista bati
bizia kendu eutsana kuchilladaka.

Jaun orreek eztabe ezer eguin Sa-
bino Arana euskera-zalea ta ezerez-
keri batagatik katigu ondiño dagoa-
na libretako; bestetara bai izan dira
zurumurrak, au da, eurak eskatu
deutseela Gobiernuari Sabino Arana
bota daiola Afrikako Fernando Poo
derichon ugartera.

Bizkaiko jentea, ezautu eguizu nori
botoa emon deutzazun.

Sarri ikusten dogu Bilboko perio-
dikuetan lotsagarria dala au lango
uri batentzako Telegrafo-echea ta Go-
biernu-echea aña zarrak, illunak eta
ezaiñak izatea.

Orain diñoe, norbaitzuk dabizala
artu-emonetan ministroaz, Bizkaiko
diputau ta senadoriakaz, eta entzute
ta esku andiko guizonen batzuekaz,
ia lortuten dan ereguitea eche barri
ta berarizko bat Estaduaren gauza
orrek anche jarteko.

Bilbontzat ezta lotsagarria Esta-
duentzat baiño; onesseri jagoko eche
orreek ichura onean eukitea, bere-
nak dira ta berak aguinduten dau
euretan da. Estaduak nai dabena da

Bilbon lepotik atera orretarako eche eder bat, Bilbo *aberatsa* dala ta. Ibili ta ibilli bete eguingo dau bere guraria.

Emen badagoz aberatsak; baiña bizi garean gueienok estu bizi gara, bada jateko ta edateko gauzetan domuak edo prezioak goi goitik dabiz, Uriai gauz orreek emon bear deuseezan zerga edo contribuziñoakaitik. Orain Estadia obarrituten badogu millo batzuk balio izango dituen eche aundi bategaz, aiatu doguzan domu edo prezioak eztagu nun ikusiko doguzan.

Bilboko albistari baten irakurri dogu, emengo *sportman* (1) batek erosi dabela Bizkaiko uri polit baten ondolan, baseche bat inguruko lur eder ta edatuakaz; eta bere asmoa dala Luquintzan denporea emotea gaurtik aurrera; bide batez beia ugari astea nai eidan, ta Bilbora egunero bialdu ezne ona ta garbia.

Eguia bada, zori ederra opa deusagu zaldun orreri artu daben asmoan. Euren *automovil*-ekaz bazter guztiak ikaratuten ibilli baiño oba leuker bere klase edo lerrokoak beste ainbeste eguingo balebe.

Languilleen adiskideak izentzat artuta ibiltan dira ortik zear alper pillo bat, batzarrak eguin eta eurretan Erlijioaren kontra chakurrenak esaten. Lanik eztabe eguiten, badabiz batetik bestera trenetan lenengotari-koan (*primeran*), elduten direan tokian ostaturik onenetan sartu, ta berba baten, ederto bizi dira... languilleen lepotik. Onei eguiten deute, adarra jo ta diruak atera.

Orretariko bat da Barzelonako andra barriehu zazkel bat, Teresa Cla-

(1) *Sportman* (lingües berbea) esaten deute beti jostaketan dabizan aberatzen semeak, egunero janak buruko minik emoten ezteusenez. Españolak berba ori artu dabe inguelesakandik euren izkuntzan ordeazkorik lailatu ezin dabeelako edo. Euskeraz ederto esan liteke *jostazulea*.

ramut. Andaluzian dabill orain *pre-diket*an da... bizimodua ateraten. Lengo egun baten eldu da Bornos derichon errira, ta ango languilleak adierazo dabe eurak eztoazala paguetan andra orrek an eguingo zituan gas-tuak, eta, guizona, ezta izan an ez batzarrik ez alprojarik. Iehuraz, diru barik eztago adiskidetasunik.

¿Nok esango eban Andaluzian, buru-arin entzutea daukan orrialde orretan, aurkituto ebal gonadun *apostoluak* aih erantzura polita? Bornos eko languilleak langoak asko balegoz Teresa Claramunt ori laster ikusiko litzake ichuska ta galtzetea eskuetan dabela.

IZKIRIMIRIAK

—Aritu zazu Jossepa, zuregatik izketan aritu dira iturrian.
—¿Eta zer zioten bada?
—Guezurra dirudiela berrogei urterekin eztezula guizonik billatu.
—¿Eta nori zer dio?
—Inori ez baiñan... zera... ta...
—¿Zer ta ta ta? Beguira, ¿ezkondu ezpa-naiz da... ezkongai guelditu haizelako.
—Bai, eguia dala ori!
—Ta gainera... guizonik artu eztealako.

PEPE ARTOLA.

Gudarigui edo *cadete* bat bere azterla-rien eurrean dago, ta itanduten deute:
—Eguin daigun kapitana zarea ta zeure agiunduko taldeaz toki bat artutea agiundu-ten deusuela; zer eguingo zenduke?
—¿Nik? Aurrera ta aurrera.
—Ondo dago; baiña zure jentearen laure-na galduko baleusue zer eguingo zen-duke?
—Nik ori gora beera, aurrera beti.
—Ta konpañia erdiaz bakarrik guelditu-ko baziña, ¿orduaz zer eguin?
—Orretara ezker, nire koronela, bada-tor bala bat eta ilten nau, ta nire urrengo-koak artuten dan konpañiaren agiuntea... ta berari itanduiozu zer eguingo leuken.

Maissu bat egoan beré eskolan bentazun andienagaz esaten:
—Susmau dot mutil ziztrin batzuk egui-

ten dabeela... zerbait... usain charrekoa be-intzat... eskolako ate inguruan... baiña jorren errukarriak! gauza ori *probatuten* badeu-tseet...

ANGOAK.

Bein topatu zuten Fernando Amezketarra lau gaztek, beren uestez zerbait zekitenak eta pentsatu zuten far eguitea.

Fernando ia berengana alderatu zanean, asi ziran oiuka okasioan ari baitziran beze-la eta beretako batek dio:

—Jaunak, Fernandok aterako gaitu dudu-tik, bada onek jakingo duen gauza da ¿ezta eguia?

—Bai, bai, diote denak, izan dedilla orrek esaten duena.

—Jakin nai guenue, dio ordun batek, zenbat pisu oteduan illargiak.

—¿Eta zuek, guizon jakintsuak, etzerate lotsatzen orren gauz erraza ni bezelako ne-kazari ezjakin bati galdetzen?

Ori esaten ari zan bitartean eguin zuen makilla puntarekin bollajira edo *circulo* bat lurrean, bota zuan arrasto bat eskerretik es-kuiera eta beste bat goitik beera eguinaz bollajira lau puzka.

Puzka bat orakutsiaz galdetzen dio bati: —¿Zenbat da au?—Ori laurdena. ¿Eta au? dio bigarrenari orakutsiaz beste puzka.

Ori ere laurdena. —¿Eta au? orakutsiaz bes-te puzka irugarrenari. —Beste laurdena.

—¿Eta au? galdetzen dio besteari markatuaz beste puzka. —Laurdena ori ere.

—Orduan gauza jakina da zenbat pisu duen illargiak: Libra bat justu justua, ez gueiagor eta ez guchiago, esaten du eta joan zan utzirik lotsaturik gazte aiek.

ENRIKE ELIZACHEA.

IGARKIZUNAK

I

Ni naiz dantzari eguiakua, lirain liraina, antziñakua, buru gabia, mia lepua, inoiz guerria ariz lotua dantzatzeko eguindakua ta naiz gañera egurrezkoa. Dantzatzen nauen amonachua,

izan liteke laian bestua, baiña neretzat bere eskua, atseguiña da ezta estua jeta ematen badit chistua! orduanhen naiz ikustekua. ¿Nongua naizen? ¿Jesus justua! ez naiz jauregui ederrekua baizik gueiena baserrikua.

V. IRAOLA

II

PRJ Uzta

GUEL BENZU

Lengo astekoen epaiak: lenengoa, *Ibaiza-bal*; bigarrena, *Bat golan ta bi bean iru batean*.

Lenengoaren epaia biali digute era ontan:

Ibaia zabalehoa izanagatikan ez det nik idukitzen arren bildurrikan, zergatikan beñere ez dakar urikan, thapa thapa pasatzen irakurririkan jaia bultzatzen degu farra eguiñikan, baldin izan ezpazan IBAIZABAL-ikan ez nizun nik emango zuri epairikan.

JOSÉ GALDÓS

Donostian.

LA EDITORIAL VICIANA deribon moldaguitan Gran Via, 26 eta Ledesma, 15.

IBAIZABAL

BIZKAITARREZ ETA GUIPUZKOARREZ EGUIÑA

Euskalerrian 3 peseta urtean
Erdalerrian 6 .

Guei edo numero bakocha chakur chiki bat

Astean Asteangoa da, ta igandeetan edo domeketan urtetan dau

Suskriziño lekua: Bilbon, Dendari kalean (calle de la T

JAUN JOSÉ ASTUY-RENEAN

Redakziñoa: Bilbon, Tiboli, letra B, 2.º derecha

Iragarriak

1.º orrialdean peseta 1 le
3.º 0,20
4.º 0,15

Beste klaseetako iragarriak itundu edo conbenidu bearrekoak izango

Aurretik pagau bear dira, bai suskriziñoak eta bai iragarriak